

Professionalisering lerarenteam

0. Identificatie van de voorbeeldpraktijk

Professionaliseren van leraren op gebied van Cognitief Sterk Functionerende leerlingen.

0.1. Fase van het zorgcontinuüm

Alle fases van het zorgcontinuüm worden in het professionaliseringstraject opgenomen.

1. Beschrijving van de voorbeeldpraktijk

1.1. Doelgroep

Wie behoort tot (uiteindelijke) doelgroep van de praktijk? (max. 100 woorden)

De doelgroep omvat alle leraren en zorgcoördinatoren.

Zijn er intermediaire doelgroepen¹? Zo ja, welke? (max. 100 woorden)

De directie is een intermediaire doelgroep. De kennis en de visie van de directie bepaalt immers mee in hoeverre er tijd en geld beschikbaar wordt gesteld voor de professionalisering van de leraren.

Hoe wordt bepaald welke personen tot de doelgroep behoren? (max. 400 woorden)

De bedoeling is dat elke leraar op onze school voldoende vorming heeft gehad om het beleid mee correct vorm te kunnen geven.

Dat impliceert ook dat niet elke leraar aan elk vormingsmoment moet

deelnemen. We maken regelmatig onderscheid:

- tussen leraren kleuteronderwijs en lager onderwijs

- tussen mensen die al jaren op onze school lesgeven (en daardoor al veel vormingsmomenten hebben meegemaakt) of mensen die pas recent instappen en nog erg weinig basiskennis hebben

-tussen mensen die een specifieke praktijk nodig hebben omdat ze in een bepaald leerjaar lesgeven, en zij die daar niet toe behoren (bv. een vorming rond versneld tafels automatiseren is niet van

belang voor leraren zesde leerjaar)

¹ *Het kan zijn dat de voorbeeldpraktijk zich primair richt op anderen dan de uiteindelijke doelgroep. Zo kan een school, bijvoorbeeld, via de vorming van leraren (= intermediaire doelgroep) grotere leerwinst willen creëren bij haar leerlingen (= uiteindelijke doelgroep).*

We bieden ook vraaggestuurde vormingsmomenten aan, waaraan enkel wordt deelgenomen door degenen die daar zelf voor kiezen.

Betrokkenheid doelgroep (max. 150 woorden)

Was de (uiteindelijke of intermediaire) doelgroep betrokken bij de (door)ontwikkeling van de voorbeeldpraktijk? Zo ja, op welke manier?

Ja.

- Voor de opstart van ons beleid rond cognitief begaafde leerlingen zijn alle leraren bevroegd geweest over dit onderwerp.

-Via vraaggestuurde vorming hebben ze zelf inspraak in wat er aangeboden wordt.

-Via een enquête hebben we geprobeerd de huidige sterktes en zwaktes en de daaruit voortvloeiende noden vast te leggen.

1.2. Doel

Hoofddoel (max. 100 woorden)

We willen er voor zorgen dat we voor elk kind een passend aanbod kunnen creëren. Dit mag niet afhankelijk zijn van bij welke leraar een kind terecht komt.

Subdoelen (max. 350 woorden)

Wat zijn de subdoelen van de voorbeeldpraktijk? Indien van toepassing: welke subdoelen horen bij welke intermediaire doelgroepen of subdoelgroep(en)

Intermediaire doelen:

Via vorming van directie en beleidsteam willen we er voor zorgen dat we tot een goed uitgewerkte beleidsvisie rond cognitief begaafde leerlingen komen.

In een tweede stap willen we via vorming van het lerarenteam ervoor zorgen dat dit beleid ook echt in praktijk gerealiseerd wordt zoals we het voor ogen hebben.

1.3. Aanpak

Algemene opzet van de voorbeeldpraktijk (max. 200 woorden)

Hoe is de opzet van de voorbeeldpraktijk en wat is de omvang (duur, aantal contacten – indien van toepassing)? Voeg hier eventueel een schema in.

1. Vorming voor een beperkt aantal mensen (verkennende stap)

2. Vorming voor het hele team

Blijkt de vorming die enkelen gevolgd hebben zinvol, dan zorgen we ervoor dat het hele team de vorming hier rond krijgt (via een pedagogische studiedag of tijdens personeelsvergaderingen).

3. Vastleggen van elementen uit de vorming in een beleidsvisie

4. Opvolgen van de uitvoering

Afspraken worden ook opgevolgd en bijgestuurd:

- door zorgcoördinatoren tijdens hun overlegmomenten met de leerkrachten
- via jaarlijkse bevraging van de kinderen uit de projectklas over verschillende aspecten van ons beleid rond cognitief begaafde leerlingen

5. Herhaling van de vorming indien nodig

Dit gebeurt bv. wanneer het team sterk veranderd is en er veel mensen zijn die niet over die kennis beschikken.

6. Uitbreiden of aanpassen van de vorming indien nodig

- beleid aanpassen aan nieuwe kennis
- inspelen op de noden of problemen die zich voordoen
- 'experimenten' die uitgevoerd worden in één of meerdere klassen en die een succes blijken te zijn, worden nadien uitgebreid naar andere klassen
- ingaan op vragen en noden die door leerkrachten zelf worden aangebracht
- indien nodig kan de 'algemene info' uit de vorming ook verder worden uitgewerkt met een bepaalde deelgroep, meer op hun maat

Concrete inhoud van de voorbeeldpraktijk (max. 1200 woorden)

Welke concrete activiteiten worden uitgevoerd en – eventueel – in welke volgorde? Geef geen uitputtende beschrijving van activiteiten; het is voldoende als de lezer zich een beeld kan vormen van wat er gedaan wordt en hoe dit gedaan wordt. Verlies hierbij ook het aspect evaluatie niet uit het oog (hoe wordt geëvalueerd of individuele leerlingen doelstellingen al dan niet hebben bereikt?).

1. Vorming voor een beperkt aantal mensen (verkennende stap)

Bij de opstart van ons beleid rond cognitief begaafde leerlingen zijn de zorgcoördinator en de leraar die de verrijkingsklas zou opstarten gaan kijken in andere scholen die al zo'n beleid hadden.

De leraar van de verrijkingsklas is nadien een opleiding gaan volgen m.b.t. verrijkingsklas bij Tessa

Kieboom.

Enkele jaren later zijn enkele leraren op eigen initiatief navorming gaan volgen rond viersporenbeleid. Ook dit bleek uiteindelijk een van de basispijlers in ons beleid te worden.

2. Vorming voor het hele team

Blijkt de vorming die enkelen gevolgd hebben zinvol, dan zorgen we ervoor dat het hele team de vorming hierrond krijgt.

Na de verkenning rond hoogbegaafdheid door zorgcoördinator en leerkracht kangoeroeklas hebben we een teamvorming rond hoogbegaafdheid voorzien, gegeven door Tessa Kieboom.

Na de verkenning rond viersporenbeleid is er tijdens verschillende personeelsvergaderingen tijd gemaakt om die leerkrachten de kans te bieden om ook de rest van het team hier rond bij te scholen.

3. Vastleggen van elementen uit de vorming in een beleidsvisie

We maakten concrete afspraken over hoe we het nu juist gingen aanpakken.

Er werd ook budget voorzien om de nodige materialen aan te kopen en een leerkracht 2 uur klasvrij te maken voor de projectklas.

Er worden steeds bindende teamafspraken gemaakt, zodat we samen één lijn trekken, zowel in wat we zeggen als wat we doen.

4. Opvolgen van de uitvoering

Afspraken worden ook opgevolgd:

- Zorgcoördinatoren volgen tijdens hun overlegmomenten met de leerkrachten ook op of de beleidsvisie wel degelijk in de praktijk wordt omgezet en sturen bij indien nodig. Hier kunnen afspraken worden opgefrist, nieuwe noden worden ontdekt,...

- Kinderen uit de projectklas krijgen jaarlijks de kans om hun mening te geven over verschillende aspecten van ons beleid rond cognitief begaafde leerlingen, en via hun feedback sturen we het beleid ook nog bij, door gepersonaliseerde tips voor een of meerdere leerkrachten, of door een extra vormingsmoment voor iedereen indien nodig.

5. Herhaling van de vorming indien nodig

Een aantal jaren later hebben we deze teamvorming nog eens herhaald, door een sterk uitbreidend leerkrachtenteam waren er immers veel mensen die deze bijscholing nog niet hadden gevolgd.

6. Uitbreiden of aanpassen van de vorming indien nodig

Leerkracht kangoeroeklas schoolt zich voortdurend bij, zodat nieuwe info tot in de school geraakt. Via een overleg met directie en zorgcoördinatoren worden nieuwe inzichten ook verwerkt in de beleidsvisie, en nadien tot bij de leerkrachten gebracht.

Via een bevraging van alle leerkrachten over wat ze al doen op vlak van differentiatie, waar ze nog nood aan hebben (zowel qua info als qua ondersteuning) proberen we zo goed mogelijk in te spelen op wat er leeft in het team.

Door te werken vanuit de resultaten van de enquête proberen we ook degenen die spontaan minder geneigd zijn om deze visie sterk vormgeven, toch te betrekken, door vanuit hun eigen noden en vragen te vertrekken, en de antwoorden daarop ook te doorweven met info waarvan wij vinden dat ze die ook zeker nodig hebben.

Ook voor augustus staat er weer een nieuwe vorming op de planning, om te zorgen dat de basiskennis bij iedereen weer opgefrist geraakt.

We spelen ook in op de noden of problemen die zich voordoen door indien nodig het beleid aan te passen. We merken bv. dat kinderen het aantal kinderen in de projectklassen elk jaar toeneemt. Deels omdat onze school meer en meer kinderen van buitenaf aantrekt net om die reden, deels omdat leerkrachten beter in staat zijn de kinderen te herkennen die meer nodig hebben dan het aanbod in de klas, maar ook deels omdat bij veel mensen de mening leeft dat 'versnellen' een optie is die je pas moet bekijken nadat je projectklas hebt ingelast. Voor een aantal van deze kinderen zou versnellen eigenlijk een betere oplossing zijn dan projectklas. Door bijscholing van de zorgcoördinatoren (dit jaar) en nadien het hele team (in augustus) willen we ervoor zorgen dat ook sneller aan 'versnellen' als mogelijkheid wordt gedacht.

'Experimenten' die uitgevoerd worden in één of meerdere klassen en die een succes blijken te zijn, worden nadien uitgebreid naar andere klassen. Bv. vorig jaar zijn we gestart met een kind (dat toen in het vierde leerjaar zat) op eigen tempo door alle leerstof van dat jaar van taal en wiskunde te laten gaan. Dit jaar hebben we dat al uitgebreid naar andere klassen en nu zijn er drie kinderen die dit doen.

Indien nodig kan de 'algemene info' uit de vorming ook verder worden uitgewerkt met een bepaalde deelgroep . Zo waren er dit schooljaar al enkele specifieke vormingsmomenten:

- rond herkennen van cognitief begaafde kleuters
- rond versneld automatiseren in eerste leerjaar
- rond versneld automatiseren van tafel in het tweede leerjaar

De beleidsvisie is een dynamische visie, regelmatig wordt ze herbekeken en aangepast.

2. Uitvoering

Materialen (max. 200 woorden)

Welke concrete materialen zijn beschikbaar voor de uitvoering, werving en evaluatie van de voorbeeldpraktijk?

Budget voor de nodige nascholingen, en de gelegenheid om tijdens personeelsvergaderingen hier tijd aan te spenderen.

Opleiding en competenties van de uitvoerders (max. 200 woorden)

Wie zijn de uitvoerders van de voorbeeldpraktijk en welke opleiding en competenties hebben zij nodig?

Heel veel leraren zijn uitvoerder van de voorbeeldpraktijk:

- de leraar van de verrijkingsklas, door continue bijscholing en het doorgeven van die info
- de zorgcoördinatoren, door opvolging en bijsturing van de klasleraren.

-maar ook de klasleraren die de stap zetten om een extra vorming te volgen (bv in de startfase van het viersporenbeleid) en nadien deze kennis verder verspreiden in het team

-leerkrachten die op hun eigen manier het beleid vorm proberen te geven in hun klas, en van wie we de praktijken nadien kunnen doortrekken naar andere klassen

Qua opleiding en competentie is het belangrijk dat er 'aan de top van de informatiepiramide in de school' iemand staat met voldoende kennis van cognitieve begaafdheid, die zichzelf ook voldoende bijschoolt om up-to-date te blijven.

Randvoorwaarden (max. 200 woorden)

Wat zijn volgens u de organisatorische en contextuele randvoorwaarden voor een goede uitvoering van de voorbeeldpraktijk?

De vorming moet ook omgezet worden in een beleidsvisie.

Er moeten concrete afspraken rond gemaakt worden over hoe we de vorming gaan omzetten in de praktijk.

Er moet budget voorzien worden zowel voor nascholingen, alsook voor de aanschaf van materialen die je nodig hebt om je visie om te zetten in praktijk.

Er moet opvolging en bijsturing zijn van de beleidsvisie die voortvloeit uit je vorming.

De beleidsvisie moet dynamisch zijn, je mag niet blijven steken bij één vorming van zoveel jaar geleden.

Kosten (max. 200 woorden)

Wat zijn de kosten van de voorbeeldpraktijk? Benoem daarbij de personele (in aantallen uren) en de materiële kosten.

We hebben geen idee van de concrete kosten.

In ons geval ging dat over 2x een halve dag vorming door Tessa Kieboom, een driedaags traject bij Exentra voor de leraar van de verrijkingsklas, een bijscholing voor enkele collega's rond driesporenbeleid, en enkele navormingen rond specifieke aspecten van cognitieve begaafdheid voor de leraar van de verrijkingsklas.

3. Onderbouwing

Verantwoording (max. 1000 woorden)

Maak aannemelijk dat met deze aanpak ook daadwerkelijk de doelen bij deze doelgroep bereikt kunnen worden. Waarom zou de aanpak werken? Wat is de onderliggende theorie? Verwijs daarbij zoveel mogelijk naar met onderzoek ondersteunde theorieën en modellen.

Door de leraar de afspraken van een beleid te laten uitvoeren, creëer je een betere leeromgeving voor cognitief begaafde kinderen. Toch kan dit maar beperkt effect hebben wanneer je als leraar alleen maar weet **wat** je doen moet, en niet **waarom** je dat doet, of wanneer je toch beter het net iets anders doet. Daarvoor is navorming en een theoretische basis onontbeerlijk (Bakx et al., 2021b).

Versnellen blijkt bijvoorbeeld een zeer effectieve interventie, maar hoe leraren daar tegenover staan is zeer belangrijk (Hoogeveen et al., 2005). Navorming alleen blijkt dan weer niet het gewenste effect te hebben. Wanneer de opgedane kennis niet wordt omgezet in een beleid met praktische afspraken, is de bijscholing slechts een druppel op een hete plaat (Reid & Horváthová, 2016).

En niet alleen het inhoudelijke aanbod dat de leraar kan geven verandert door vorming te voorzien (en om te zetten in een beleid), maar ook de bril waarmee de leerkracht naar deze kinderen kijkt, verandert mee (Bakx et al., 2021a). Vorming zorgt voor een meer positieve kijk.

Bovendien kan je pas zorgen voor een gepast aanbod voor deze kinderen wanneer je in staat bent de kinderen in kwestie te detecteren, en ook daarvoor heb je de nodige vorming nodig.

Ook op groter vlak zorgt professionalisering voor duidelijke voordelen. Scholen waar er meer kennis over differentiëren aanwezig was, zorgden voor een schoolcultuur waar de praktijk makkelijker ontwikkeld en uitgebreid kon worden, door ruimte te creëren om met vallen en opstaan je eigen praktijk uit te bouwen (materiaal en ondersteuning voorzien, ruimte in de planning voorzien, een veilige cultuur creëren waarbij je mag proberen en experimenteren), door kansen te geven om te leren van elkaar (teamcultuur, praktijken delen, autonomie ondersteunen, momenten voorzien om van elkaar te leren) en door directies die duidelijk laten blijken wat ze belangrijk vinden, zowel in hun communicatie als in hun handelen (inzetten op professional learning, zorgen voor tijd en ruimte om dit mogelijk te maken) (Graham et al., 2020)

Samenvatting werkzame elementen (max. 250 woorden)

Wat zijn volgens u de werkzame elementen van deze voorbeeldpraktijk waardoor de gestelde doelen bij de doelgroep gerealiseerd worden? Geef een puntsgewijs overzicht van de belangrijkste werkzame elementen. Denk daarbij zowel aan inhoudelijke en praktische elementen.

-zorgen voor voldoende en continue vorming

-omzetten van de informatie uit de vorming in een beleid dat opgevolgd en bijgestuurd wordt

-ruimte geven aan leraren om te experimenteren met de info uit de vorming en zo het beleid steeds

beter vorm te geven

-bereid zijn budget en tijd hiervoor te voorzien

-zorgen dat er genoeg draagkracht bij het team leeft om met deze vorming aan de slag te gaan, door ook rekening te houden met hun wensen en noden, sterktes en zwaktes

Uitkomstenmonitoring (max. 200 woorden)

Hoe wordt in jullie school nagegaan of de voorbeeldpraktijk zijn doelen bereikt (bv. meten van verandering (voor- en nameting), tevredenheid cliënten, ervaren effect, realisatie van doelen).

Door continue vorming en opvolging merken we dat de meeste leraren echt wel 'mee zijn in het verhaal'. Ze vinden differentiatie iets evidents en groeien in hun capaciteiten op dit vlak. Ze durven meer 'loslaten' en stappen af van de overtuiging dat je elk kind alles moet aanleren en bij het handje moet houden tijdens hun leerproces. Ook op vlak van opsporen van cognitief begaafde kinderen zien we het effect van de vorming: meer kinderen worden gedetecteerd, kinderen worden jonger gedetecteerd, er wordt minder gearzeld bij het zetten van verdere stappen...

Ook uit de toestroom van andere kinderen naar onze school, net omwille van ons beleid, kunnen we concluderen dat we ons doel bereiken. Deze mensen geraken meestal bij ons via mond-aan-mond reclame, dus dat impliceert dat de ouders van onze school positief hierover spreken. Dat beleid is natuurlijk alleen maar zo uitgewerkt kunnen worden door alle vorming die eraan vooraf is gegaan.

Wetenschappelijke referenties

- Bakx, A., van Gerven, E., & Weterings-Helmons, A. (2021a). *Hoe dan?! Pakkend onderwijs voor Begaaftde leerlingen* PICA.
- Bakx, A., van Gerven, E., & Weterings-Helmons, A. (2021b). Pakkende professionalisering. In *Hoe Dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen*. (pp. 159–176). Pica.
- Graham, L. J., de Bruin, K., Lassig, C., & Spandagou, I. (2020). A scoping review of 20 years of research on differentiation: investigating conceptualisation, characteristics, and methods used. *Review of Education*, 9(1), 161-198. <https://doi.org/10.1002/rev3.3238>
- Hoogeveen, L., Van Hell, J. G., & Verhoeven, L. (2005). Teacher Attitudes Toward Academic Acceleration and Accelerated Students in the Netherlands *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 9(1), 30-59.
- Reid, E., & Horváthová, B. (2016). Teacher Training Programs for Gifted Education with Focus on Sustainability. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 18(2), 66-74. <https://doi.org/10.1515/jtes-2016-0015>